HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

22 martie 2018*

„Trimitere preliminară – Servicii de plată – Directiva 2007/64/CE – Articolul 3 literele (e) și (o) – Articolul 4 punctul 3 – Anexă – Punctul 2 – Domeniu de aplicare – Exploatarea unor terminale multifuncționale care permit retragerea de numerar în săli de jocuri de noroc – Coerența practicii represive a autorităților naționale – Confiscarea sumelor obținute prin intermediul unei activități ilegale – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 17”

În cauza C-568/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Amtsgericht Nürtingen (Tribunalul Districtual din Nürtingen, Germania), prin decizia din 2 noiembrie 2016, primită de Curte la 10 noiembrie 2016, în procedura penală împotriva

Faiz Rasool,

cu participarea:

Rasool Entertainment GmbH,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça (raportor), președinte de cameră, domnii E. Levits și A. Borg Barthet, doamna M. Berger și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru domnul Rasool, de S. Kauder, de R. Steiner și de R. Karpenstein, Rechtsanwälte;

– pentru Rasool Entertainment GmbH, de S. Keck, Rechtsanwalt;

– pentru guvernul belgian, de M. Jacobs și de L. Van den Broeck, în calitate de agenți, asistate de P. Vlaemminck, de R. Verbeke și de J. Van den Bon, advocaten;

– pentru Comisia Europeană, de T. Scharf și de H. Tserepa-Lacombe, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: germana.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 literele (e) și (o) și a articolului 4 punctul 3 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1) coroborate cu punctul 2 din anexa la aceasta, precum și cu articolul 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unei proceduri penale declanșate împotriva domnului Faiz Rasool, în calitate de administrator al Rasool Entertainment GmbH (denumită în continuare „RE"), pentru instalarea în sălile de jocuri exploatate de această societate a unor terminale multifuncționale care permit retragerea de numerar fără a deține autorizația pentru prestarea de servicii de plată prevăzută de legislația germană de transpunere a Directivei 2007/64.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Directiva 2007/64 a fost abrogată și înlocuită de Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei 2007/64/CE (JO 2015, L 337, p. 35), cu efect de la 13 ianuarie 2018. Cu toate acestea, ținând seama de data faptelor în discuție în cauza principală, trebuie să se aibă în vedere Directiva 2007/64. Considerentele (6), (20), (22), (26), (36) și (54) ale acesteia din urmă aveau următorul cuprins:

„(6) […] nu este oportun ca acest cadru juridic să fie exhaustiv. Aplicarea sa ar trebui încredințată prestatorilor de servicii de plată a căror activitate principală constă în prestarea de servicii de plată unor utilizatori ai serviciilor de plată. De asemenea, nu este oportun ca acest cadru să se aplice acelor servicii în cadrul cărora transferul de fonduri de la plătitor la beneficiarul plății sau transportul acestora este efectuat în exclusivitate în bancnote și monede sau în cadrul cărora transferul se bazează pe cec pe suport de hârtie, cambie pe suport de hârtie, bilet la ordin sau alt instrument, vouchere pe suport de hârtie sau carduri trase asupra unui prestator de servicii de plată sau a unei alte părți în scopul de a pune fonduri la dispoziția beneficiarului plății. […]

[…]

(20) Deoarece consumatorii și întreprinderile nu se află în aceeași poziție, aceștia nu necesită același nivel de protecție. Deși este important să se garanteze drepturile consumatorilor prin dispoziții de la care să nu se poată deroga prin contract, este rezonabil să se permită întreprinderilor și organizațiilor să convină altfel. […]

[…]

(22) Consumatorii ar trebui să fie protejați împotriva practicilor neloiale sau înșelătoare în conformitate cu Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori (JO 2005, L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260), precum și cu Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte

juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic) (JO 2000, L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257) și Directiva 2002/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare de consum (JO 2002, L 271, p. 16, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/29 […]

[…]

(26) Prezenta directivă ar trebui să prevadă dreptul consumatorului de a primi gratuit informații relevante înainte de a deveni parte la vreun contract de servicii de plată. Consumatorul ar trebui de asemenea să poată solicita pe suport de hârtie informații prealabile, precum și contractul-cadru, gratuit și în orice moment pe durata relației contractuale, pentru a avea posibilitatea de a compara serviciile prestatorilor de servicii de plată și condițiile aferente și pentru a putea, în caz de litigiu, să își dovedească drepturile și obligațiile contractuale. […]

[…]

(36) Prezenta directivă ar trebui să stabilească norme privind acordarea unei rambursări pentru protecția consumatorului dacă operațiunea de plată executată depășește suma la care plătitorul s-ar fi putut aștepta în mod rezonabil. […]

[…]

(54) Având în vedere necesitatea de a examina aplicarea eficientă a prezentei directive și de a urmări progresele efectuate în vederea realizării pieței unice a serviciilor de plată, Comisia ar trebui să aibă obligația de a întocmi un raport la trei ani după expirarea termenului de transpunere a prezentei directive. În perspectiva unei integrări globale a serviciilor financiare și a unei protecții armonizate a consumatorilor […], această examinare ar trebui să se axeze pe necesitatea eventuală de a extinde domeniul său de aplicare asupra monedelor statelor care nu sunt membre UE […]”

4 Potrivit articolului 1 alineatul (1) din această directivă:

„Prezenta directivă stabilește normele în conformitate cu care statele membre disting următoarele șase categorii de prestatori de servicii de plată:

[…]

(d) instituții de plată în sensul prezentei directive;

[…]”

5 Articolul 3 din directiva menționată prevedea, la literele (e) și, respectiv, (o), că aceasta nu se aplica nici „serviciilor în care numerarul este furnizat plătitorului de către beneficiarul plății ca parte a unei operațiuni de plată, la cererea expresă a utilizatorului serviciilor de plată imediat înaintea executării unei operațiuni de plată printr-o plată efectuată în vederea achiziționării de bunuri sau servicii”, nici „serviciilor oferite de prestatori de retragere de numerar prin intermediul unui automat bancar, acționând în numele unuia sau al mai multor emitenți de carduri, care nu sunt parte la contractul-cadru cu clientul care retrage banii dintr-un cont de plăți, cu condiția ca acești prestatori să nu asigure alte servicii de plată dintre cele enumerate în anexă”.

6 Articolul 4 punctul 3 din aceeași directivă preciza că, în sensul acesteia, prin „serviciu de plată” se înțelege „una dintre activitățile comerciale enumerate în anex[a]” la directiva respectivă.

7 Potrivit articolului 4 punctul 4 din Directiva 2007/64, o „instituție de plată” este „persoana juridică autorizată, în conformitate cu articolul 10, să furnizeze și să presteze servicii de plată în întreaga [Uniune]”.

8 Articolul 4 punctul 14 din această directivă prevedea că un „cont de plăți” este „un cont deținut în numele unuia sau al mai multor utilizatori ai serviciilor de plată și care este folosit pentru executarea operațiunilor de plată”.

9 În temeiul articolului 10 alineatul (1) din directiva menționată, statele membre solicită instituțiilor de plată, care intenționează să presteze servicii de plată, să obțină o autorizație în calitate de instituție de plată înainte de a începe să presteze servicii de plată.

10 Punctul 2 din anexa la Directiva 2007/64 califica drept „serviciu de plată”, printre altele, serviciul care „permit[e] retrageri de numerar dintr-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea unui cont de plăți”.

Dreptul german

11 Directiva 2007/64 a fost transpusă în dreptul german, printre altele, prin Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten (Legea privind supravegherea serviciilor de plată) din 25 iunie 2009 (denumită în continuare „Legea privind supravegherea serviciilor de plată”). Articolul 1 alineatul 1 din această lege califică drept „prestatori de servicii de plată” instituțiile de credit, instituțiile emitente de monedă electronică, statul federal, landurile, municipalitățile, precum și Banca Centrală Europeană, Banca federală germană și celelalte bănci centrale din Uniunea Europeană. În conformitate cu punctul 5 al articolului 1 alineatul 1 menționat anterior, întreprinderile care, chiar dacă nu sunt incluse printre aceste entități, prestează servicii de plată cu titlu profesional sau într-o măsură care implică existența unei întreprinderi organizate comercial sunt de asemenea prestatori de servicii de plată. Aceste întreprinderi sunt considerate „instituții de plată”.

12 Potrivit articolului 1 alineatul 10 din legea respectivă, o activitate în care „numerarul este furnizat plătitorului de către beneficiarul plății ca parte a unei operațiuni de plată, la cererea expresă a utilizatorului serviciilor de plată imediat înaintea executării unei operațiuni de plată printr-o plată efectuată în vederea achiziționării de bunuri sau servicii”, nu este un serviciu de plată. Excepția prevăzută la articolul 3 litera (o) din Directiva 2007/64 figurează, pe de altă parte, în termeni echivalenți, la articolul 1 alineatul 10 punctul 14 din aceeași lege.

13 Potrivit articolului 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind supravegherea serviciilor de plată, o instituție de plată trebuie să obțină o autorizație scrisă din partea Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (Oficiul federal de supraveghere a serviciilor financiare, Germania) pentru a putea să presteze servicii de plată pe teritoriul german.

14 În conformitate cu articolul 31 alineatul 1 din această lege, orice persoană care prestează servicii de plată fără a deține autorizația prevăzută la articolul 8 alineatul 1 din legea respectivă poate fi sancționată penal.

15 Articolul 73 din Strafgesetzbuch (Codul penal) prevede:

„(1) În cazul în care a fost săvârșit un act ilegal, iar autorul sau complicele a obținut un folos în scopul săvârșirii actului respectiv sau prin intermediul acestuia, instanța dispune confiscarea folosului dobândit, cu excepția cazului în care actul respectiv a conferit părții vătămate un drept a cărui exercitare i-ar retrage autorului sau complicelui valoarea folosului obținut prin acest act.

(2) Ordinul de confiscare se extinde asupra beneficiilor percepute. Acesta se poate extinde, de asemenea, asupra foloaselor pe care autorul sau complicele le-a dobândit prin cedarea folosului obținut sau prin înlocuirea acestuia în urma distrugerii sau a deteriorării sale, a unei deposedări sau ca urmare a unui drept dobândit."

Litigiul principal și întrebările preliminare

16 Domnul Rasool este administratorul RE, a cărei activitate constă în exploatarea, în Germania, a două săli de jocuri echipate cu aparate de joc cu monede. Până la sfârșitul anului 2012, RE punea la dispoziția clienților sălilor de jocuri terminale multifuncționale care le permiteau să schimbe bancnote în monede, precum și să retragă numerar prin intermediul cardului bancar și al *Personal Identification Number* (codul PIN) asociat acestuia, eliberate de banca lor.

17 Gestionarea operațiunilor și a tranzacțiilor efectuate pornind de la aceste terminale era asigurată de societatea Telecash, în calitate de prestator extern de servicii (denumită în continuare „administratorul rețelei"). Administratorul rețelei era proprietarul terminalelor multifuncționale și le închiria societății RE.

18 Până în luna mai a anului 2011, modul de funcționare a serviciului de retragere era următorul. Administratorul rețelei, după introducerea codului PIN, verifica dacă în contul bancar al clientului existau suficiente fonduri și, în cazul unui răspuns afirmativ, permitea retragerea de numerar. Administratorul rețelei se asigura, de asemenea, ca RE să i se ramburseze de fiecare dată cuantumuri corespunzătoare sumelor retrase de clienți. În ceea ce privește RE, aceasta nu primea nicio remunerație în schimbul punerii la dispoziție a terminalelor multifuncționale și plătea administratorului rețelei suma de 0,13 euro pe tranzacție, precum și o remunerație fixă lunară de 48 de euro. În definitiv, singura activitate a RE consta în aprovizionarea cu numerar a terminalelor multifuncționale.

19 Începând cu luna iunie a anului 2011, în urma unei modificări a legislației naționale și pentru a putea să presteze în continuare serviciul de retragere de bani fără a deține o autorizație de prestator de servicii de plată, RE a modificat parțial modul de funcționare a terminalelor multifuncționale instalate în sălile de jocuri, astfel încât acestea să ofere o opțiune denumită „cash back". Prin această modalitate, clienții nu mai puteau să retragă bani din terminalele multifuncționale decât dacă comandau, în același timp, un bon de 20 de euro care le permitea să introducă fise în aparatele de joc cu monede. Această sumă era debitată din conturile clienților de banca acestora, în plus față de suma eliberată în numerar.

20 Întrucât a considerat că, chiar și în acest mod de funcționare, RE trebuia calificată drept „instituție de plată", supusă în această calitate autorizării, Staatsanwaltschaft Stuttgart (Parchetul din Stuttgart, Germania) a început urmărirea penală împotriva domnului Rasool, în calitatea sa de administrator al RE, ca urmare a faptului că a prestat cu bună știință și fără autorizație servicii de plată, cu încălcarea articolului 8 din Legea privind supravegherea serviciilor de plată. În temeiul articolului 73 din Codul penal, această autoritate a solicitat confiscarea tuturor sumelor creditate în favoarea RE de diferitele bănci ale clienților care au efectuat retrageri. Cuantumul respectiv se ridica la 1 096 290 de euro. Prin hotărârea din 11 martie 2015, instanța de trimitere, Amtsgericht Nürtingen (Tribunalul Districtual din Nürtingen, Germania), l-a achitat pe domnul Rasool, întrucât a considerat că acesta din urmă nu presta servicii de plată în sensul Legii privind supravegherea serviciilor de plată.

21 Parchetul din Stuttgart a declarat recurs împotriva acestei hotărâri la Oberlandesgericht Stuttgart (Tribunalul Regional Superior din Stuttgart, Germania), care, prin hotărârea din 18 martie 2016, a anulat hotărârea pronunțată la 11 martie 2015 de instanța de trimitere, pentru motivul, printre altele, că, deși operarea terminalelor multifuncționale nu era activitatea principală a RE, aceasta din urmă nu

putea eluda obligația de a obține o autorizație în temeiul articolului 8 alineatul 1 din Legea privind supravegherea serviciilor de plată. În consecință, cauza a fost trimisă spre rejudecare la instanța de trimitere.

22 În aceste împrejurări, instanța respectivă consideră, în primul rând, că activitatea desfășurată de RE intră sub incidența excepției prevăzute la articolul 3 litera (o) din Directiva 2007/64, în special pentru motivul că această societate, pe de o parte, nu era „parte la contractul-cadru cu clientul care retrage banii dintr-un cont de plăți", în sensul acestei dispoziții, și nu a încheiat niciun contract cu băncile clienților săi care retrag bani prin intermediul terminalelor multifuncționale. Pe de altă parte, instanța menționată consideră că nicio cerință în materie de protecție a consumatorilor nu pare să justifice obligația RE de a obține o autorizație pentru prestarea de servicii de plată, din moment ce unica sa intervenție consta în aprovizionarea cu numerar a terminalelor multifuncționale.

23 În al doilea rând, instanța de trimitere consideră că, în orice caz, activitatea RE intră, după trecerea la sistemul „cash back", în domeniul de aplicare al articolului 3 litera (e) din Directiva 2007/64 și că, în consecință, această activitate nu este supusă autorizării.

24 În al treilea rând, instanța de trimitere solicită Curții, pe de o parte, să stabilească dacă serviciul oferit de RE poate fi calificat drept „serviciu de plată", în special în măsura în care activitățile acestei societăți ar permite, în sensul punctului 2 din anexa la Directiva 2007/64, retrageri de numerar dintr-un cont de plăți.

25 În această privință, ea constată că, în mod cert, aprovizionarea cu numerar a terminalelor multifuncționale, efectuată de RE, le oferea clienților sălilor de jocuri posibilitatea efectivă de a retrage numerar. Totuși, potrivit instanței de trimitere, termenul „permit" care figurează la punctul 2 din anexa la Directiva 2007/64 nu poate acoperi activitățile, cum sunt cele efectuate în speță de RE, care au un caracter pur accesoriu în raport cu serviciile de plată prestate de o bancă, și anume cele care permit deschiderea unui cont și efectuarea operațiunilor din acesta prin intermediul unui card bancar, și de o societate, precum administratorul rețelei, care face legătura între terminalele multifuncționale și conturile bancare ale clienților.

26 Pe de altă parte, această instanță ridică problema posibilității de a califica activitatea imputată RE drept „serviciu de plată", în condițiile în care aceasta constituia un serviciu prestat cu titlu gratuit clienților sălilor de jocuri. Astfel, un asemenea serviciu gratuit ar avea un caracter pur accesoriu în raport cu activitatea principală a RE, și anume exploatarea sălilor de jocuri, așa încât nu ar îndeplini condiția, prevăzută la articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64, potrivit căreia activitatea prestatorului trebuie să fie comercială.

27 În al patrulea rând, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă procedura inițiată de Parchetul din Stuttgart încalcă principiile izvorâte din jurisprudența Curții potrivit cărora intervențiile statului în domeniul jocurilor de noroc nu sunt justificate în cazul în care statul membru în cauză nu urmărește o politică sistematică și coerentă care să răspundă unei cerințe imperative precum protecția consumatorilor. În plus, aceste proceduri ar fi arbitrare, întrucât prestarea ilegală a unui serviciu de retragere de bani, precum cel care ar fi fost oferit de RE, ar face doar foarte rar obiectul unei urmăriri penale.

28 În al cincilea și ultimul rând, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în lumina principiului securității juridice garantat de dreptul Uniunii, Parchetul din Stuttgart putea să solicite, în temeiul articolului 73 din Codul penal, confiscarea tuturor sumelor plătite clienților sălilor de jocuri prin intermediul terminalelor multifuncționale.

29 În aceste condiții, Amtsgericht Nürtingen (Tribunalul Districtual din Nürtingen) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 3 litera (o) din [Directiva 2007/64] trebuie interpretat în sensul că posibilitatea de retragere de numerar într-o sală de jocuri care face obiectul unei concesiuni, cu ajutorul cardului bancar și al unui PIN, de la un automat de retragere de numerar care este în același timp și aparat de schimb monetar, în condițiile în care operațiunea bancară și retragerea din cont sunt efectuate de un prestator de servicii extern [precum administratorul rețelei], iar plata către client se realizează numai dacă, după ce verifică acoperirea prin soldul contului, administratorul rețelei transmite un cod de autorizare către automat, iar operatorul sălii de jocuri nu face decât să alimenteze cu numerar aparatul multifuncțional de schimb și să primească de la banca la care se administrează contul respectiv o notă de credit cu valoarea sumei ridicate este o activitate în sensul articolului 3 litera (o) din directivă, pentru care nu este necesară obținerea unei autorizații?

2) În cazul în care activitatea descrisă la prima întrebare nu este o activitate care intră sub incidența articolului (3) litera (o) [din Directiva 2007/64]:

Articolul 3 litera (e) din [Directiva 2007/64] trebuie interpretat în sensul că posibilitatea de retragere de numerar cu ajutorul unui PIN, descrisă la prima întrebare, este o activitate care intră sub incidența acestei dispoziții atunci când concomitent cu retragerea de numerar se emite un bon valoric de 20 de euro, care se decontează la departamentul de supraveghere a sălii de jocuri, pentru ca acesta să alimenteze un automat de joc cu monede?

În cazul în care activitatea descrisă la primele întrebări nu este o activitate exclusă din domeniul de aplicare al vreuneia dintre dispozițiile articolului 3 litera (o) și/sau litera (e):

3) a) Punctul 2 din anexa la [Directiva 2007/64] trebuie interpretat în sensul că activitatea operatorului sălii de jocuri, astfel cum este descrisă la prima și la a doua întrebare, este un serviciu de plată pentru care trebuie să se obțină o autorizație, deși operatorul în discuție nu administrează un cont al clientului care efectuează retragerea de numerar?
b) Articolul 4 punctul 3 din [Directiva 2007/64] trebuie interpretat în sensul că activitatea operatorului sălii de jocuri, descrisă la primele două întrebări, este un serviciu de plată în sensul acestei dispoziții atunci când operatorul sălii de jocuri pune acest serviciu la dispoziție în mod gratuit?

În cazul în care Curtea consideră că activitatea descrisă este un serviciu de plată pentru care trebuie să se obțină o autorizație:

4) Dispozițiile din dreptul Uniunii și Directiva [2007/64] trebuie interpretate în sensul că se opun unei sancțiuni penale aplicate operatorului unui automat de retragere de numerar cu ajutorul unui card, într-un caz care prezintă caracteristicile din speță, atunci când automate de același fel au fost exploatate fără autorizație, în numeroase săli de jocuri concesionate de stat, precum și în cazinouri care au fost sau sunt concesionate și exploatate parțial de stat, iar autoritatea de autorizare sau supraveghere competentă nu ridică obiecții?

În cazul unui răspuns negativ la a patra întrebare:

5) Directiva [2007/64], principiile din dreptul Uniunii în materie de securitate și claritate juridică, precum și articolul 17 din cartă trebuie interpretate în sensul că, într-o situație cu caracteristici similare celei în discuție, acestea se opun unei practici a autorităților și a instanțelor potrivit căreia se dispune că sumele în numerar pe care operatorul sălii de jocuri le-a primit, prin intermediul serviciului administratorului rețelei, de la clienții bancari care, cu ajutorul cardului bancar și al unui

PIN, au retras numerar și/sau bonuri valorice pentru jocul la automatele de joc trebuie alocate bugetului de stat («recuperare»), în pofida faptului că toate notele de credit corespund numai sumelor primite de clienți în numerar sau sub forma bonurilor valorice pentru jocul la automate?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la a treia întrebare

30 Prin intermediul celei de a treia întrebări, care trebuie analizată în primul rând, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64 coroborat cu punctul 2 din anexa la aceasta trebuie interpretat în sensul că un serviciu de retragere de numerar oferit clienților de un operator de săli de jocuri prin intermediul unor terminale multifuncționale instalate în sălile menționate constituie un „serviciu de plată" în sensul acestei directive atunci când operatorul prestează acest serviciu cu titlu gratuit, nu efectuează nicio operațiune asupra conturilor de plăți ale clienților respectivi și activitățile pe care le desfășoară cu această ocazie se limitează la punerea la dispoziție a acestor terminale, precum și la aprovizionarea lor cu numerar.

31 În această privință, articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64 coroborat cu punctul 2 din anexa la aceasta califică drept „serviciu de plată" o activitate comercială care permite retrageri de numerar dintr-un cont de plăți, precum și toate operațiunile necesare pentru funcționarea unui cont de plăți.

32 În speță, fără a fi necesar să se stabilească dacă serviciul în discuție în litigiul principal constituia sau nu constituia, dat fiind caracterul său presupus gratuit, o activitate comercială desfășurată de RE, trebuie arătat că, potrivit deciziei de trimitere, această societate se limita să închirieze și să instaleze în sălile de jocuri terminale multifuncționale și să le aprovizioneze cu numerar.

33 Or, deși aceste acte constituiau demersuri prealabile și legate de operațiunile efectuate în conturile de plăți ale clienților sălilor de jocuri, din decizia de trimitere reiese că operațiunile respective erau realizate de un prestator extern, și anume de administratorul rețelei. Astfel, acesta din urmă este cel care opera legătura dintre terminalele multifuncționale și contul bancar al clienților respectivi, prin recunoașterea cardului bancar și a codului PIN al acestora, făcând astfel posibilă retragerea de numerar.

34 În aceste condiții, nu se poate considera că un serviciu, precum cel oferit de RE prin intermediul unor terminale multifuncționale, permitea „retrageri de numerar dintr-un cont de plăți" în sensul punctului 2 din anexa la Directiva 2007/64. Pe de altă parte, Curtea nu dispune de nicio informație care să dovedească faptul că această societate efectua, cu ocazia acestui serviciu, „toate operațiunile necesare pentru funcționarea unui cont de plăți" în sensul aceleiași dispoziții.

35 Această considerație este confirmată, în primul rând, de o interpretare a contextului în care se înscrie articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64, precum și punctul 2 din anexa la aceasta.

36 În fapt, din considerentul (6) al directivei menționate rezultă că ea nu realizează o armonizare completă în domeniul serviciilor de plată. Astfel, potrivit acestui considerent, aplicarea Directivei 2007/64 ar trebui limitată la prestatorii de servicii de plată a căror „activitate principală" constă în prestarea de servicii de plată unor utilizatori ai serviciilor respective.

37 Or, sub rezerva aprecierii instanței de trimitere în această privință, din dosarul înaintat Curții reiese că activitatea principală a RE era exploatarea unor săli de jocuri și că, în acest context, operațiunile referitoare la terminalele multifuncționale constituiau un serviciu pur accesoriu activității menționate.

38 În al doilea rând, din moment ce RE nu efectua nicio operațiune referitoare la conturile clienților sălilor de jocuri, cerințele legate de protecția consumatorilor în calitate de destinatari ai serviciilor de plată, astfel cum rezultă din considerentele (20), (22), (26), (36) și (54) ale Directivei 2007/64, nu justifică calificarea drept „serviciu de plată” în sensul acestei directive a unui serviciu de retragere de numerar cum este cel oferit de RE.

39 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64 coroborat cu punctul 2 din anexa la aceasta trebuie interpretat în sensul că un serviciu de retragere de numerar oferit clienților de un operator de săli de jocuri prin intermediul unor terminale multifuncționale instalate în sălile respective nu constituie un „serviciu de plată” în sensul acestei directive atunci când operatorul nu efectuează nicio operațiune asupra conturilor de plăți ale clienților respectivi și când activitățile pe care le desfășoară cu această ocazie se limitează la punerea la dispoziție a acestor terminale, precum și la aprovizionarea lor cu numerar.

Cu privire la prima, la a doua, la a patra și la a cincea întrebare

40 Având în vedere răspunsul dat la a treia întrebare, nu este necesar să se răspundă la prima, la a doua, la a patra și la a cincea întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

41 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 4 punctul 3 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE coroborat cu punctul 2 din anexa la aceasta trebuie interpretat în sensul că un serviciu de retragere de numerar oferit clienților de un operator de săli de jocuri prin intermediul unor terminale multifuncționale instalate în sălile respective nu constituie un „serviciu de plată” în sensul acestei directive atunci când operatorul nu efectuează nicio operațiune asupra conturilor de plăți ale clienților respectivi și când activitățile pe care le desfășoară cu această ocazie se limitează la punerea la dispoziție a acestor terminale, precum și la aprovizionarea lor cu numerar.

Semnături